

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קיז

(בעמ' הקודם)

תניא רשב"י אומר: היה עוד מחנה רביעי שאינו כמו הר הבית והעזרה, והוא מקום שנקרא 'חיל' וכן עזרת נשים, ולא היו מענישים את הנכנס שם בטומאה, ובשילה היו רק שני מחנות בלבד.

שאלה: **הי מינייהו לא הוה?** איזה מהמחנות לא היה בשילה?

תשובה: **אמר רבה:** מסתבר שמחנה לוייה היה, אבל מחנה ישראל לא היה, שאם תאמר שמחנה ישראל היה ומחנה לוייה לא היה, נמצא א"כ שזבים וטמאי מתים השתלחו רק מחוץ למחנה שכינה, שהרי מותר להם להיכנס למחנה ישראל, וזה לא יתכן, שהרי התורה אמרה "מְזַכֵּר עַד נִקְבָּה תִּשְׁלַחוּ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלַחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם", "מַחֲנֵיהֶם" משמע שני מחנות, דהיינו שטמא מת משתלח מחוץ למחנה אחד (= מחנה שכינה) ומותר במחנה לוייה, וזב ובעל קרי משתלחים מחוץ לשני מחנות (= מחנה שכינה ומחנה לוייה), וא"כ בהכרח שמחנה לוייה היה ולא מחנה ישראל, וזב ובעל קרי השתלחו מחוץ לשני מחנות.

א"ל רבא: לדברך נמצא שזבים ומצורעים השתלחו למקום אחד, שהרי לאחר שהם יצאו משני המחנות הם לא יצאו למחנה ישראל, כיון שאמרת שלא היה שם מחנה ישראל, אלא הם ישבו יחד בשדה סתם, וזה לא יתכן, שהרי התורה אמרה על המצורע "בְּדָד יֵשֵׁב", דהיינו שלא ישב עמו טמא אחר.

אלא לעולם כולו תלתא הוו, ומאי לא היו אלא שתי מחנות, לקליטה: אלא אומר רבא, שבאמת גם בשילה היו שלוש מחנות, וכונת הברייתא הנ"ל שבשילה היו רק שני מחנות לענין קליטת הרוצח בשגגה, כלומר שבשילה לא נהגה תורת מחנה לוייה לענין שתקלוט לתוכה את ההורג נפש בשגגה, והוא היה צריך לנוס אל עיר מקלט אחרת.

מכלל דבמדבר הואי קלטה מחנה לוייה: האם משמע מכך שבמדבר היה מחנה לוייה קולט את הרוצחים בשגגה?

אין: כן! **והא תניא:** וכפי שלמדנו בכרייתא – הקב"ה אמר למשה "וְשִׁמְתִי לְךָ מְקוֹם אֲשֶׁר יָנוֹס שְׂמֵהּ", כאן רמז הקב"ה למשה שהוא יזכה במצוה להפריש ערי מקלט שהרוצחים בשגגה ינוסו לשם, וכן יש לדרוש את הפסוק ש'המקום שלך', דהיינו שגם מחנה לוייה (שהיה מקומו של משה במדבר) קולט את הרוצחים בשגגה. נמצא שאכן במדבר היה מחנה לוייה ומי שרצח בשגגה גלה לשם.

מכאן אמרו: בן לוי שכבר גר בעיר מקלט (= כל 48 ערי הלויים שבארץ ישראל היו ערי מקלט) והרג בשגגה, גולה לעיר מקלט אחרת, שאנו דורשים את הפסוק "וְשִׁמְתִי לְךָ מְקוֹם" שאף הלויים גולים, ואם הוא גלה לשכונה אחרת באותה העיר, השכונה קולטת אותו, בדומה למדבר שמחנה לוייה קלט את הלויים שהרגו בשוגג.

שאלה: מאי קרא? מהיכן לומדים שגם אם הוא גלה לשכונה אחרת באותה העיר שהשכונה קולטת אותו?

תשובה: **אמר רב אחא בריה דרב איקא:** נאמר "כִּי בְעִיר מְקַלְטוֹ יֵשֵׁב", ודורשים שהוא ישב בעיר שכבר קלטה אותו, כלומר שהוא יכול לגלות לשכונה אחרת בעיר שהוא כבר גר בה.

*

למדנו במשנה – באו לגלגל: הותרו הבמות.

תנו רבנן כל ניזר וכו': נחלקו הדעות מה הקריבו בזמן שהותרו הבמות. לדעת רבי **מאיר** רק נדרים ונדבות היו קרבים בכמת יחיד, ולא חובות של יחיד. ואפילו בכמת הציבור לא קרבים חובות של יחיד. (אמנם חובות של ציבור היו קרבים בכמת ציבור). וגם קרבן מנחה וקרבן של נזירות היו קרבים בכמת יחיד, כי הם באים כנדבה (שהרי נזיר נעשה נזיר על ידי שמקבל על עצמו מרצונו להיות נזיר). לדעת **חכמים (א')** אכן מקריבים בכמת יחיד נדרים ונדבות, ואכן חובות יחיד לא קרבו אפילו בכמת ציבור כר"מ. אבל הם חולקים על ר"מ בזה שרק עולות ושלמים בלבד קרבים בכמת יחיד, ולא מנחה וקרבן נזירות (והטעם יתבאר לקמן). לדעת ר' יהודה בכמת יחיד מקריבים רק עולות ושלמים (כחכמים). אבל בכמת ציבור מקריבים אפילו חובות של יחיד. כי כל

מה שהציבור והיחיד מקריבים באהל מועד שבמדבר הם מקריבים באהל מועד שבגלגל. ומה ההבדל בין אהל מועד שבמדבר לבין אהל מועד שבגלגל? התשובה – באהל מועד שבמדבר לא היו במות של יחיד מותרות, ובאהל מועד שבגלגל היו הבמות של יחיד מותרות. לדעת חכמים (ב') כל שהצבור מקריבים באהל מועד שבמדבר מקריבים באהל מועד שבגלגל דהיינו רק חובות ציבור קרבים בבמת ציבור. אבל 'כאן וכאן' גם בבמת יחיד וגם בבמת ציבור לא הקריב היחיד אלא עולה ושלמים בלבד. ודעתם לכאורה כדעת חכמים למעלה. ולקמן יתבאר במה הם חולקים עליהם. לדעת ר' שמעון גם הציבור לא הקריבו בבמת ציבור אלא פסחים וחובות שקבוע להן זמן, ולא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"ז.

עד כאן הברייתא.

מאי טעמא דר"מ? דאמר קרא וכו': משה רבינו אמר לעם ישראל "לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום" כלומר כשתעלו לארץ ישראל והמשכן יהיה בגלגל, לא תקריבו חובות בין בבמת יחיד ובין בבמת ציבור, אלא רק "איש כל הישר בעיניו" כלומר תקריבו רק נדרים ונדבות הנקראות 'ישרות' בגלל שהם באות כפי הישר בעיניכם.

ואמנם מנחות ונזירות נחשבות 'ישרות'. ואפילו שהנזיר חייב להביא את קרבנו, כי כל הנזירות באה על ידי הנדר שנדר מעצמו. (הטעם שיחיד לא מקריב חובות בבמת יחיד כי הפסוק לא מחלק ביניהם, אלא אומר "איש כל הישר בעיניו" דהיינו אדם יחיד יקריב רק נדרים ונדבות ולא חובות בשום כמה. אמנם חובות ציבור קרבים בכמה גדולה, כי הפסוק מיעט רק את "איש" יחיד ולא ציבור).

ורבנן - אין מנחה בכמה, נזירות חובות נינהו: רבנן שחולקים על ר"מ, סוברים א. אין קרבן מנחה של יחיד בכמה כלל. (הם לומדים זאת מדרשת הפסוקים, עיין רש"י). ב. קרבן נזירות נחשב לחובות, בגלל שהנזיר נדר את עצמו רק ביון וגילוח שערות, ולאחר מכן הוא התחייב בקרבנות בלי בחירה.

אמר שמואל: כל המחלוקת של ר"מ וחכמים לגבי נזירות האם קרבן נזירות קרב בבמת יחיד או לא, זה דוקא בקרבנות חטאת ואשם של הנזיר. אבל בקרבנות עולות ושלמים של נזיר, לכו"ע קרבים בכמה כי הם 'ישרות' כלומר הן קרבנות שבאים בנדר ובנדבה, וקרבנות כאלה קרבים בבמת יחיד.

קושיא: **מותיב רבה:** כתוב בכרייתא שחזה ושוק המורמים מקרבן שלמים וקרבן תודה, וכן תרומת לחמי תודה המורמים מקרבן חלות תודה, נוהגים בכמה גדולה ואין נוהגים בכמה קטנה.

ואילו את הרמת הזרוע בשלה מקרבן נזיר, הברייתא שיירה ולא כתבה. כי היא סוברת שהם לא קרבים בכמה כלל. עכשיו, אם נאמר שר"מ וחכמים חולקים בעולה ושלמים של נזיר, האם קרבים בכמת יחיד או לא. אם כן לדעת רבנן קרבן נזיר נחשב לחובות שאינם קרבים בכמה כלל, ואם כן הברייתא סוברת כרבנן, ולכן לא כתבה את הזרוע בשלה. אבל אם הם חולקים רק בחטאת ואשם של נזיר, וכולם מודים בעולות ושלמים של נזיר שקרבים בכמת יחיד, אם כן כמו מי הולכת הברייתא?

אלא אי איתמר הכי איתמר: אלא באמת יש לגרוס בדברי שמואל הפוך. שכל המחלוקת בעולה ושלמים של נזיר, האם הם נחשבים לחובות או לנדבות. אבל בחטאת ואשם לכו"ע הם נחשבים חובות ואינם קרבים.

הגמרא ממשיכה לבאר את השיטות:

אמר ר' מר - וחכמים אומרים כל שהצבור מקריבין באהל וכו': הגמרא מבארת את שיטת חכמים.

מאי טעמייהו דרבנן? שחובות ציבור קרבים בכמה גדולה? תשובה - כי נאמר "איש כל הישר בעיניו" דוקא 'איש' פרטי מקריב 'שרות' ולא חובות, אבל ציבור מקריבים אפילו חובות.

ורבי יהודה אמר לך: רבי יהודה שסובר שחובות יחיד קרבים בכמת ציבור, מבאר את הפסוק כך - מה שכתוב שמקריבים רק "הישר" דהיינו נדבות, זה רק כשהוא מקריב "בעיניו" דהיינו בכמת יחיד שבונה אותה בכל מקום שהוא רוצה. אבל בכמה גדולה מקריבים אפילו חובות של יחיד.

קושיא: **אלא הא כתיב איש!** לאו למימרא דאיש ישרות הוא דליקרוב הא חובות לא ליקרוב? הרי לפי זה לא היה צריך לכתוב "איש", אלא רק "כל הישר בעיניו" ללמד על נדבות שקרבים רק בכמה קטנה ולא חובות שקרבים גם בכמה גדולה. ומכך שכתוב גם "איש" אנו לומדים שגם יחיד מקריב רק נדבות בכמת יחיד ולא חובות! **תירוץ:** כי כתיב איש להכשיר את הזר: שזר כשר להקריב בכמת יחיד ולא צריך כהן.

קושיא: זר מ"וזרק הכהן את הדם על מזבח ה'" **נפקא:** והמשך הפסוק הוא "פתח אוהל מועד" ללמד שרק להקרבה באוהל מועד צריך כהן ולא בכמת יחיד. ואם כן אין צורך ב"איש" ללמד זאת. **תירוץ:** מהו דתימא ליבעי קידוש בכורות כמעיקרא קא משמע לן: היינו חושבים שדוקא בכור כשר להקרבה בכמה, כמו שהיה בתחילה שרק הבכורות היו כשרים לכך. ועל כך מלמד "איש" שכל אחד כשר.

הגמרא ממשיכה לבאר את השיטות:

שאלה: חכמים היינו תנא קמא: כלומר מה ההבדל בין חכמים א' לחכמים ב'?
תשובה: אמר רב פפא קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו: האם מקריבים נסכים בכמת יחיד. לדעת חכמים א' לא הקריבו נסכים במדבר, וממילא לא מקריבים נסכים בכמת יחיד אלא רק ב'שילה' ובבית המקדש. (כי הפסוק המדבר על נסכים הולך על שילה ובית המקדש ואז נאסרו הבמות). ולדעת חכמים ב' כן הקריבו. וממילא גם הקריבו בכמת יחיד כשהיו בגלגל. (כי הפסוק מדבר בהכרח גם על זמן הגלגל שאז הותרו הבמות).